

Garantim el dret a gaudir d'activitats d'estiu?

Enquesta de participació d'infants
i adolescents a les activitats d'estiu
a Catalunya, 2022

Garantim el dret a gaudir d'activitats d'estiu?

Enquesta de participació d'infants
i adolescents a les activitats d'estiu
a Catalunya, 2022

Autoria | Laura Mencía González i Sarai Samper Sierra
Anàlisi de dades | Sarai Samper Sierra
Coordinació | Laura Mencía González
Col·laboracions | Arnau Palou Fons (UB), Laura Morató (F. Bofill)
Treball de camp | Empirica Influentials & Research
Edició | Bonallettera S. L.
Disseny gràfic | Sonia Fernández
Fotografies | Uncle Jun
Primera edició | Abril 2023
ISBN | 978-84-126532-4-3

© **Fundació Jaume Bofill**
c. Girona, 34-i.
08010 Barcelona

Amb el suport de:

**Diputació
Barcelona**

Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència **Creative Commons Reconeixement 4.0 Internacional (CC BY 4.0)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remesclar o transformar i crear els continguts propis d'aquesta publicació, per a qualsevol finalitat, inclosa la comercial. Només us demanem que reconegueu l'autoria de la creació original.

- 1** **Participació a les activitats d'estiu_9**
- 2** **Continguts i espais de les activitats d'estiu_12**
- 3** **Acompanyament i ajuts a les famílies_14**
- 4** **Motius i valoracions de les famílies_18**
- 5** **Conclusions_22**
- 6** **Documents de suport_26**

Presentació

Les vacances d'estiu són una aturada llarga dels ritmes i les dinàmiques escolars. Per a una part dels infants i adolescents, aquests mesos són l'oportunitat de gaudir d'activitats educatives grupals, motivadores i de descoberta de nous interessos que enriqueixen i completen la seva educació. En canvi, per a aquells que no participen en aquestes activitats, l'estiu suposa un allunyament dels entorns habituals d'aprenentatge i socialització que es tradueix en una pèrdua d'aprenentatges equivalents a 2 o 3 mesos d'escolarització.

Aquesta pèrdua d'aprenentatges afecta especialment els grups socialment més vulnerables, sobre els quals s'acumulen diversos factors de desigualtat educativa durant tot l'any. Així, l'estiu esdevé un descompensador del nivell educatiu i consolida una bretxa creixent any rere any entre grups socials. En canvi, amb les mesures adequades, pot **deixar de ser un factor d'augment de les desigualtats educatives per passar a ser un temps de lleure educatiu estimulants i de qualitat** per a tots els infants i adolescents.

Les activitats d'estiu gaudeixen, després de la pandèmia, d'un reconeixement amplíssim i creixent a la societat, tant per part de famílies i participants com dels diversos actors dels sectors social i educatiu, i fins i tot de l'àmbit polític. Tot i així, no existeix encara a Catalunya un desplegament suficient per garantir-ne un accés equitatiu.

Aquest document aporta noves dades que il·lustren les desigualtats de participació, procedents de l'enquesta de participació en activitats d'estiu de 2022 realitzada per l'Aliança Educació 360 i del registre d'activitats de lleure notificades de la Direcció General de Joventut. **Les dades recollides fan evident la necessitat d'aplicar mesures per a la universalització de les activitats d'estiu:** més beques i ajuts, més oferta a tot el territori, més acompanyament a les famílies i més recursos per a la inclusió.

En aquest dossier estadístic, veiem, d'una banda, com en els darrers cinc anys la participació d'infants i adolescents a les activitats d'estiu ha crescut molt notablement (amb un augment de participants del 42%), i que els infants de famílies d'alt nivell socioeconòmic, que són les que disposen de més recursos per triar com volen que els seus fills i filles passin els estius, hi participen

d'una manera molt majoritària (amb un percentatge de participació del 72%). Però, d'altra banda, veiem que els infants i adolescents de famílies de nivell socioeconòmic baix només hi participen en un 41%; que el preu és el principal motiu de no participació per part d'aquestes famílies; i que el 81% de les famílies enquestades donen suport a la proposta política d'augmentar els ajuts econòmics a les famílies amb dificultats econòmiques.

Les dades confirmen, doncs, que **la plena participació a les activitats d'estiu és encara un repte i un objectiu desitjable** per a una societat polaritzada com la nostra, amb desigualtats socials i educatives molt visibles i creixents, que descohesionen les comunitats i generen itineraris formatius i vitals que propicien situacions de vulnerabilitat.

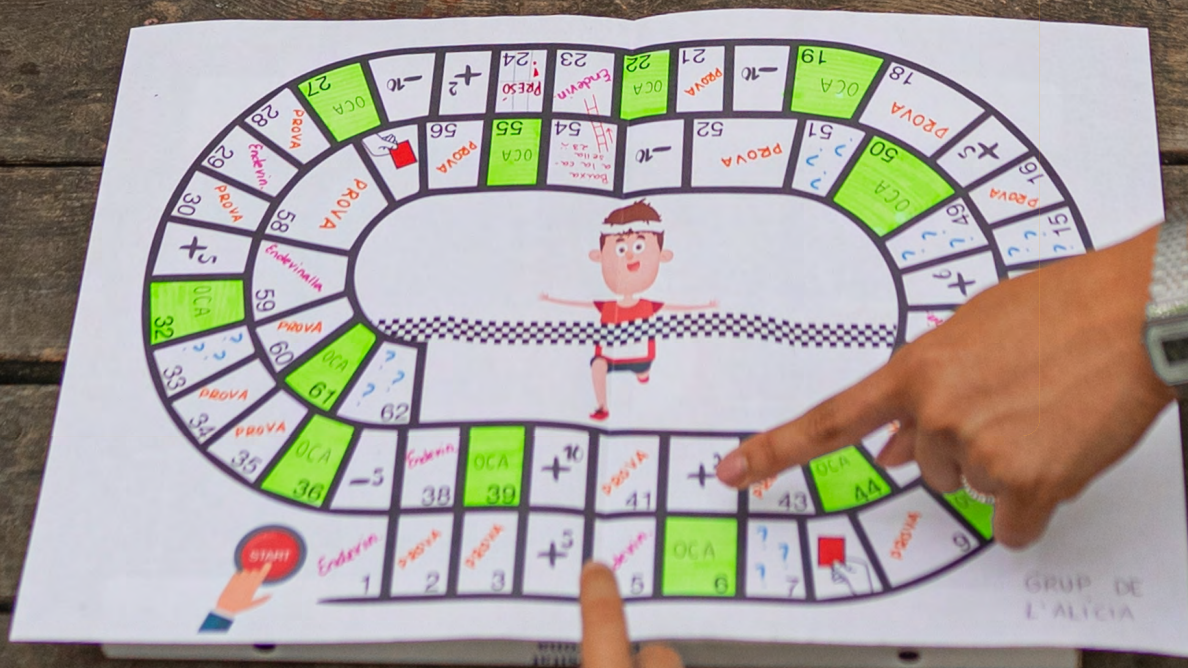
i risc d'exclusió. En un context com aquest, les activitats d'estiu proporcionen als infants i joves uns beneficis imprescindibles per al desenvolupament de competències per a la vida i, especialment, per al seu benestar socioemocional.

Amb la Llei d'Educació (2009) i la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (2010) disposem, des de fa més d'una dècada, d'un marc legal de primer ordre que reconeix l'educació en el lleure com un dret i insta els poders públics a garantir-lo. Queda clar que el reconeixement del dret al lleure és necessari però no suficient, i que calen més mesures d'equitat educativa per minimitzar els obstacles d'entorn, socials, econòmics i culturals que s'interposen a la participació a les activitats d'estiu com a espais potenciadors d'oportunitats.

Aquest document té per objectiu **promoure el lideratge dels ens locals en la concreció de mecanismes que garanteixin l'accés a les oportunitats educatives de l'estiu per a tots els infants i joves**, independentment del seu punt de partida. Aquestes mesures passen per, en primer lloc, ampliar el pressupost per a ajuts a famílies amb dificultats econòmiques; en segon lloc, ampliar l'oferta d'activitats en els territoris menys afavorits; en tercer lloc, ampliar els recursos d'acompanyament i orientació a famílies; i en quart lloc, enfortir els mecanismes de corresponsabilitat públic-social i entre administracions i d'enfortiment de la qualitat dels programes d'estiu.

Amb més beques i ajuts, més oferta a tot el territori, més acompanyament a les famílies i més recursos per a la inclusió **farem de l'estiu una palanca no només de millora socioeducativa sinó de benestar infantil i juvenil.**

Tenim la informació i les dades sobre les desigualtats, coneixem l'opinió i les demandes de les famílies, hem identificat les mesures que cal prendre. És hora de passar a l'acció: garantim el dret a gaudir d'activitats d'estiu?

Nota metodològica

Per a l'elaboració d'aquest informe s'han emprat dues fonts de dades: l'enquesta de participació a les activitats extraescolars i d'estiu 2022 realitzada per l'Aliança Educació 360 i el registre d'activitats d'educació en el lleure per a menors de 18 anys dut a terme per la Direcció General de la Joventut de Catalunya.

Enquesta de participació en activitats d'estiu 2022

Enquesta realitzada al setembre de 2022 a una mostra total de 1.023 pares i mares d'infants i adolescents en edat d'escolarització obligatòria (entre 6 i 16 anys), representatius en l'àmbit de Catalunya pel que fa a les variables següents: edat, sexe i curs del fill/a, distribució territorial i índex socioeconòmic (segons la metodologia de l'Enquesta General de Mitjans, que combina professió i nivell d'estudis)¹.

Les persones enquestades formen part de panells mostrals. Això vol dir que són persones seleccionades per les seves característiques sociodemogràfiques a les quals es convida a formar part d'un grup mostral convidat a omplir enquestes a canvi d'incentius.

El treball de camp ha estat realitzat per l'empresa Empirica Influentials&Research i s'ha fet de forma autoadministrada amb sistema CAWI (Computer Aided Web Interviewing). És a dir, les persones enquestades responen de manera autònoma un qüestionari web, seguint les instruccions de la plataforma d'enquestació, que guia l'entrevistat al llarg del qüestionari.

El marge d'error associat als resultats globals és del $\pm 3,1\%$. És a dir, els percentatges i valors mitjans obtinguts s'han d'interpretar dins d'una forquilla de desviació possible del $\pm 3,1\%$. Es tracta d'un nivell d'error baix a nivell de conjunt.

Registre d'activitats d'educació en el lleure de la Direcció General de Joventut

L'anàlisi de la participació s'ha completat amb dades obertes procedents del registre de la Direcció General de la Joventut d'activitats notificades d'educació en el lleure per a menors de 18 anys realitzades a Catalunya.

El registre recull les activitats d'educació en el lleure que són de notificació obligada per la normativa de lleure vigent per tal de facilitar, si s'escau, les actuacions d'emergència i protecció: les acampades infantils i juvenils, camps de treball, casals de vacances, colònies i rutes, i qualsevol activitat assimilable, així com els casals esportius, estades o campus esportius i rutes esportives que es duguin a terme només en èpoques de vacances escolars (amb un component clar d'educació en el lleure).

No s'inclouen en el registre: els casals i acampades que es desenvolupen íntegrament fora de Catalunya; les activitats com ara competicions, entrenaments, jornades de tecnificació i formació de tècnics d'esport; els cursos, cursets, seminaris, tallers i, en general, les activitats de caire acadèmic; ni les colònies d'una nit dins del marc d'un casal.

¹ L'índex socioeconòmic de l'Enquesta General de Mitjans (EGM) combina el nivell d'estudis i la professió del progenitor que aporta més ingressos a la llar. Les categories de l'índex s'han agrupat en nivell socioeconòmic baix, mitjà i alt.

1 Participació a les activitats d'estiu

1 Percentatge global de participació a les activitats d'estiu a Catalunya:

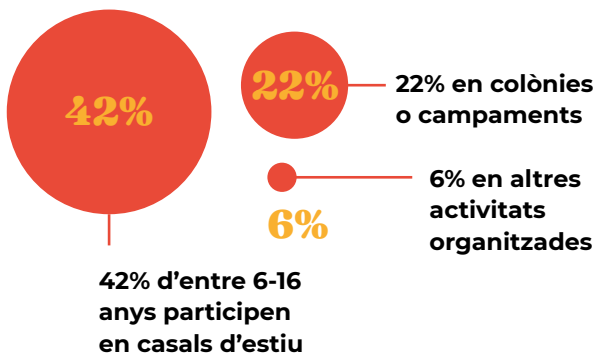

El 60% dels infants i adolescents d'entre 6 i 16 anys han participat en activitats d'estiu el 2022.

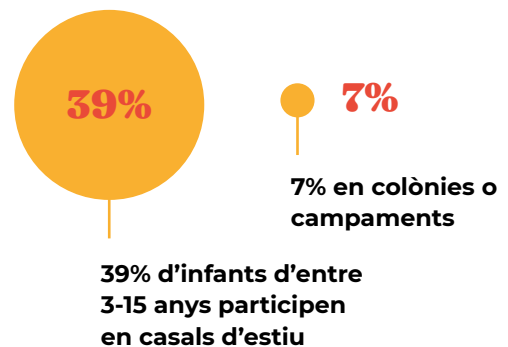
FONT: Enquesta Educació 360

2 Percentatge de participació segons la modalitat d'activitat de les diferents fonts estadístiques:

Segons l'enquesta de l'Aliança Educació 360:

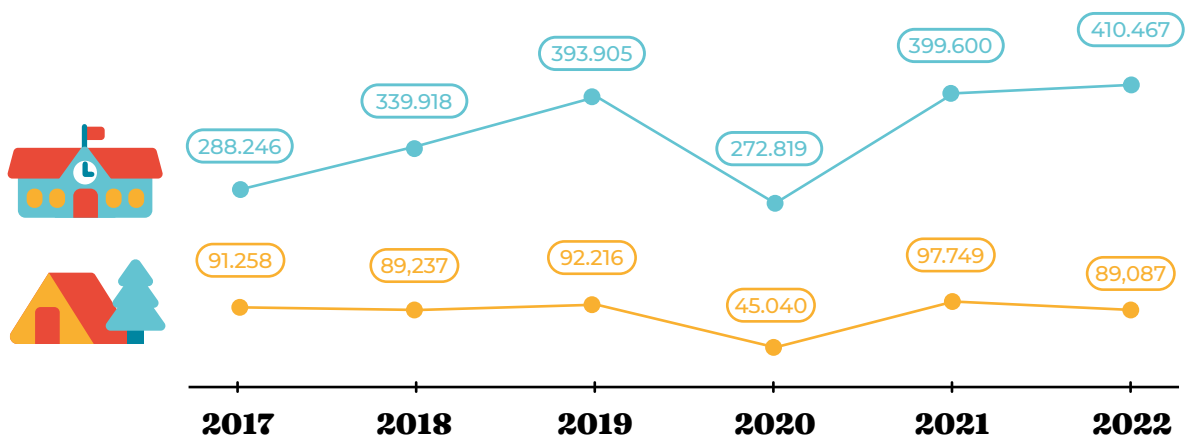

Segons el registre d'activitats d'educació en el lleure:

FONT: Enquesta Educació 360

3 Participants en casals d'estiu i colònies o campaments:

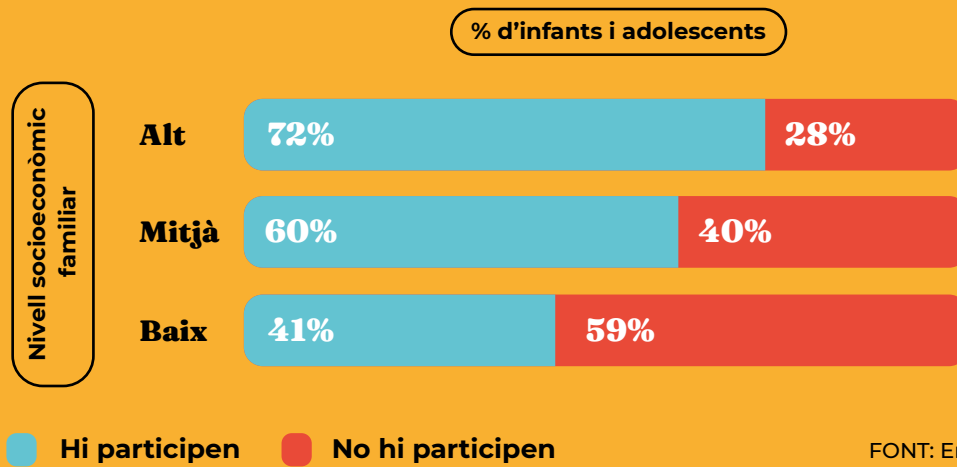

● Casal d'estiu ● Colònies, campaments o altres estades amb pernoctació a l'estiu

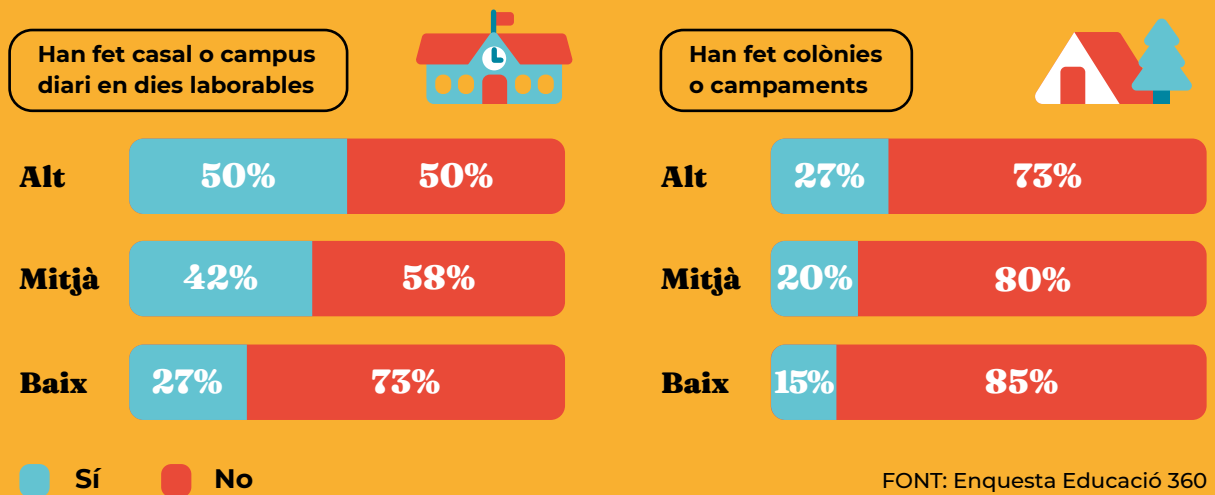
FONT: DGJ

PARTICIPACIÓ PER NIVELL SOCIOECONÒMIC FAMILIAR

4 Percentatge de participació en activitats d'estiu, segons nivell socioeconòmic familiar:

5 Percentatges de participació per nivell socioeconòmic i modalitat d'activitat:

La diferència en la participació en activitats d'estiu entre els infants de famílies de nivell socioeconòmic alt (72%) i els de nivell baix (41%) és l'evidència més clara de les desigualtats que existeixen en l'accés a oportunitats educatives més enllà del sistema escolar.

Aquestes dades indiquen que a les famílies més afavorides els és més fàcil abordar l'esforç econòmic i logístic que suposen les activitats d'estiu i que, d'altra banda, encara són insuficients els ajuts econòmics, l'acompanyament i l'apropament de l'oferta d'activitats d'estiu a les famílies de nivell socioeconòmic baix.

És, doncs, necessari intensificar les mesures polítiques que permetin augmentar la participació dels infants i adolescents de nivell socioeconòmic baix a les activitats d'estiu, els aprenentatges i les vivències tan necessàries per al seu creixement.

Les mesures que poden garantir l'ampliació d'oportunitats d'estiu són: més beques i ajuts per a famílies amb dificultats econòmiques, més oferta a tot el territori, especialment als barris menys afavorits, més acompanyament a les famílies i més recursos per a la inclusió.

PARTICIPACIÓ PER EDATS

6 Percentatge de participació per edats:

Infants
d'entre
6-11 anys

67%

Adolescents
d'entre
12-16 anys

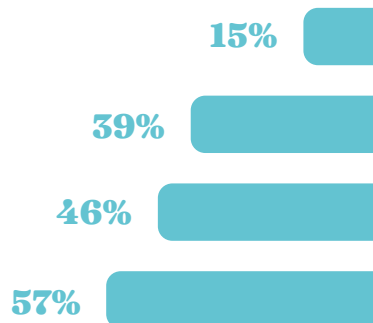
52%

FONT: Enquesta Educació 360

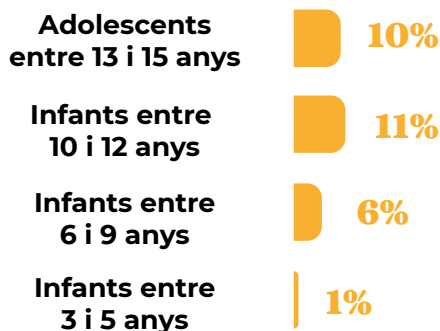
7 Percentatges de participació per edats i per modalitat d'activitat notificada a la DGJ:

Casals i campus

Colònies i campaments

FONT: DJC

La baixada de la participació dels adolescents als casals i campus d'estiu (no tant a les colònies i campaments) pot respondre tant al canvi d'interessos propis de l'edat com a una conceptualització de les activitats d'estiu com un element de conciliació familiar i que, per tant, ja no s'escau per a aquestes edats.

També destaca l'elevada participació de la franja 3-5 anys a la modalitat de casals d'estiu. Les dades reflecteixen el predomini d'un model de casal d'estiu, majoritàriament adreçat a la franja 3-12 i un segon model més minoritari de colònies o campaments per a infants majors de 10 anys.

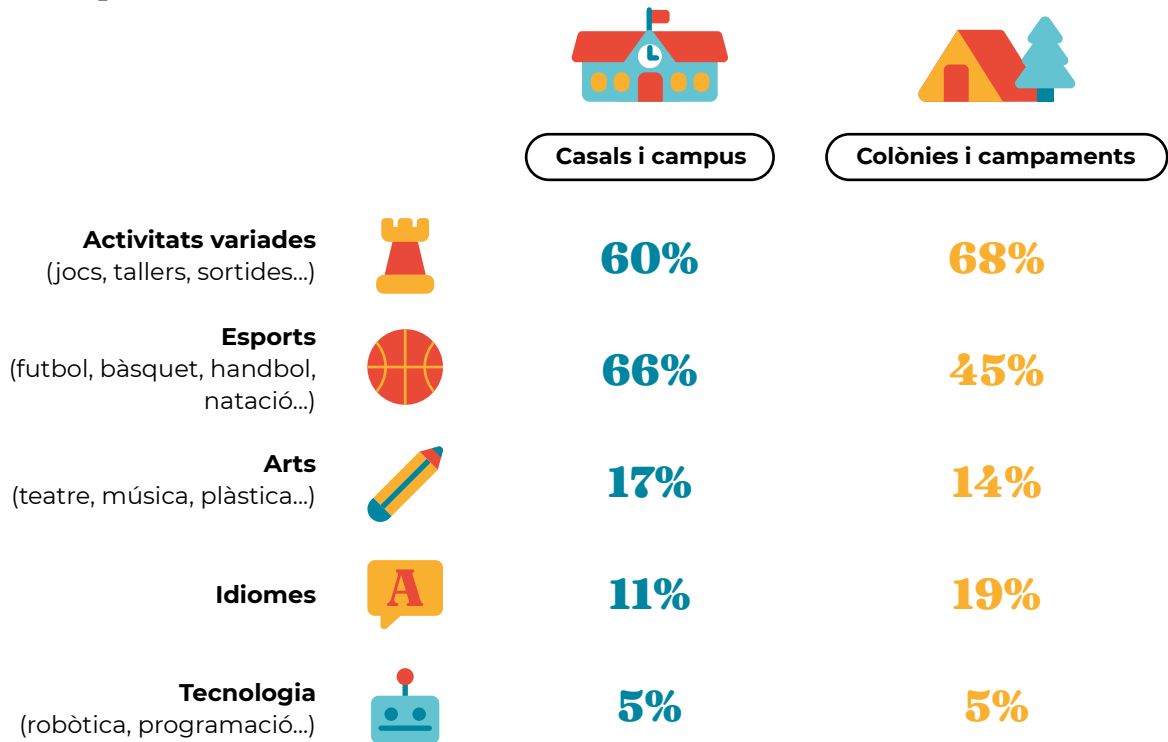
Per ampliar la participació en totes les edats, cal conceptualitzar les activitats d'estiu com una oportunitat educativa que respon a les necessitats de les diferents etapes vitals, més enllà de ser una solució de conciliació per a les famílies i sobretot com espais de participació activa per a infants i adolescents.

2

Continguts i espais de les activitats d'estiu

CONTINGUT TEMÀTIC DE LES ACTIVITATS D'ESTIU

8 Percentatge de participació segons el tipus d'activitats que han realitzat als casals i colònies o campaments d'estiu (resposta múltiple):

FONT: Enquesta Educació 360

Les activitats més habituals tant dels casals com de les colònies i campaments són les de tipus esportiu i les variades de lleure (jocs, tallers, sortides). En canvi, les activitats artístiques, lingüístiques i tecnològiques són menys habituals en l'oferta estival.

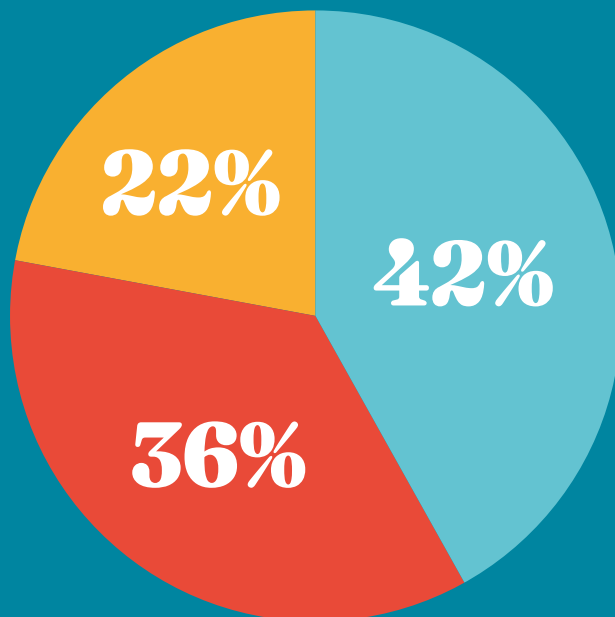
Per això es fa necessari articular programes d'estiu que incloguin més educació artística, lingüística i tecnològica, especialment per fer arribar aquestes oportunitats als infants i adolescents més desfavorits i amb menys contacte amb aquest tipus de continguts.

ESPAIS ON ES REALITZEN LES ACTIVITATS D'ESTIU

9 **Percentatge de participació segons l'espai on s'han realitzat els casals d'estiu:**

En un centre educatiu

En un altre equipament públic
(escola de música, poliesportiu, centre cívic...)

En altres espais

FONT: Enquesta Educació 360

La modalitat de casal d'estiu més habitual és la que es realitza als centres educatius (sigui al propi de l'infant o a un altre) o bé en altres equipaments públics. Només un 22% fan casals d'estiu en altres espais, que generalment es corresponen amb espais propis de les entitats o empreses organitzadores.

Obrir, mantenir i adequar els centres educatius i els equipaments públics durant l'estiu és una peça imprescindible d'una política d'equitat educativa que garanteixi els casals d'estiu com un servei públic i no com una oferta de consum.

3

Acompanyament i ajuts a les famílies

DESPESA FAMILIAR I AJUTS ECONÒMICS D'ESTIU

10 Preu mitjà de les activitats d'estiu:

Com a preu mitjà, les famílies diuen haver pagat 247€ per la participació als casals d'estiu (amb una mitjana de participació de 3,2 setmanes) i 460€ per les colònies o campaments (amb una mitjana d'1,3 setmanes). Segons aquestes xifres, el preu mitjà per setmana és de 77€ pels casals i de 354€ per les colònies.

Una família de 2 progenitors i 2 fills d'entre 6 i 16 anys que fan casals d'estiu durant 3,2 setmanes, s'haurien gastat

 494€

FONT: Enquesta Educació 360

11 Percentatge d'infants i adolescents que han rebut ajut econòmic per a l'activitat d'estiu:

L' **11%**

de les famílies amb fills o filles que han participat en casals d'estiu afirmen que han rebut algun tipus d'ajuda econòmica per poder accedir-hi.

EI **29%**

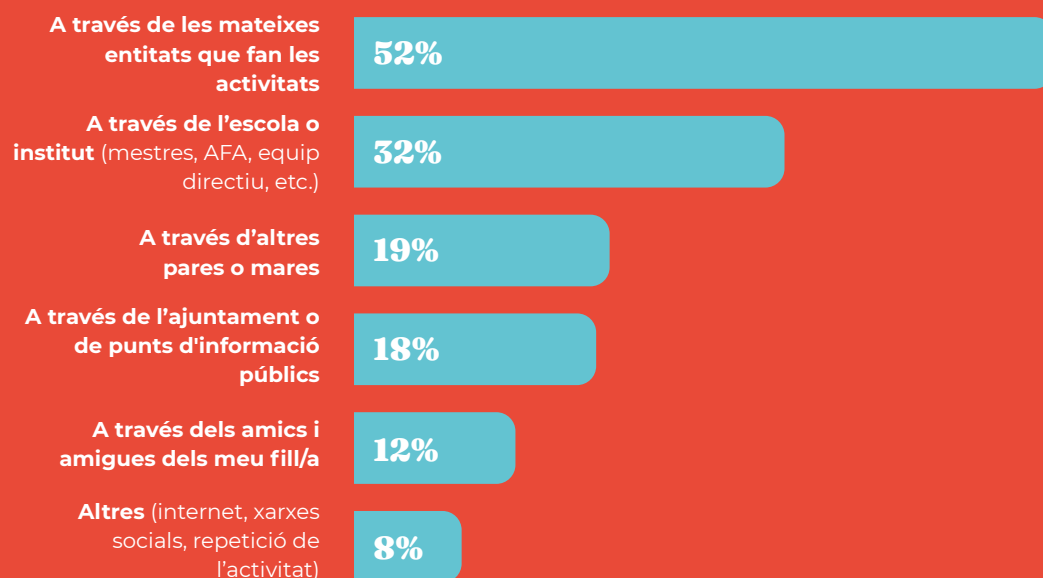
d'infants d'entre 0-18 anys de Catalunya es troben en risc de pobresa, segons l'Enquesta de Condicions de Vida 2021.

FONT: Enquesta Educació 360 i Enquesta de Condicions de Vida 2021

Aquestes xifres posen de manifest la necessitat d'apostar per la universalització de les activitats d'estiu, ja sigui mitjançant la gratuïtat de les activitats o bé l'augment dels ajuts per cobrir la població que viu en el llindar de pobresa i que, encara que no estigui en risc social, no pot permetre's la participació en activitats d'ampliació educativa durant l'estiu.

CANALS D'INFORMACIÓ DE LES FAMÍLIES

12 Percentatge de participants a les activitats d'estiu segons el canal pel qual els ha arribat la informació de les activitats d'estiu:

FONT: Enquesta Educació 360

Les famílies amb fills o filles que han participat en activitats d'estiu afirmen que la font d'informació principal sobre les activitats d'estiu són els canals propis de les mateixes entitats que les organitzen o proveeixen (53%).

Per tant, és important que aquests canals, siguin en el format que siguin, arribin a diferents perfils familiars i estiguin acompanyats d'activitats que reforcin els vincles interpersonals i la confiança.

El rol prescriptiu o informatiu de l'escola i l'institut encara no s'ha generalitzat prou quant a les activitats d'estiu (només el 32% reben la informació a través del centre educatiu).

Una prescripció estructurada en el marc de la tutoria escolar seria una mesura d'equitat que facilitaria d'una manera universal el coneixement, la confiança i l'accés de totes les famílies a les activitats d'estiu.

Encara que la resta de canals (altres famílies, l'Ajuntament, amics del fill/a, etc.) tinguin un pes molt menys important, solen ser uns canals molt rellevants per a certs perfils de famílies que no tenen una relació directa o fàcil amb els organitzadors de les activitats.

ORIENTACIÓ QUE REBEN LES FAMÍLIES

13 Percentatge de famílies amb fills i filles que han participat a les activitats d'estiu segons si han rebut o no alguna orientació per decidir quines eren les activitats més adequades per als seus fills i filles:

29%

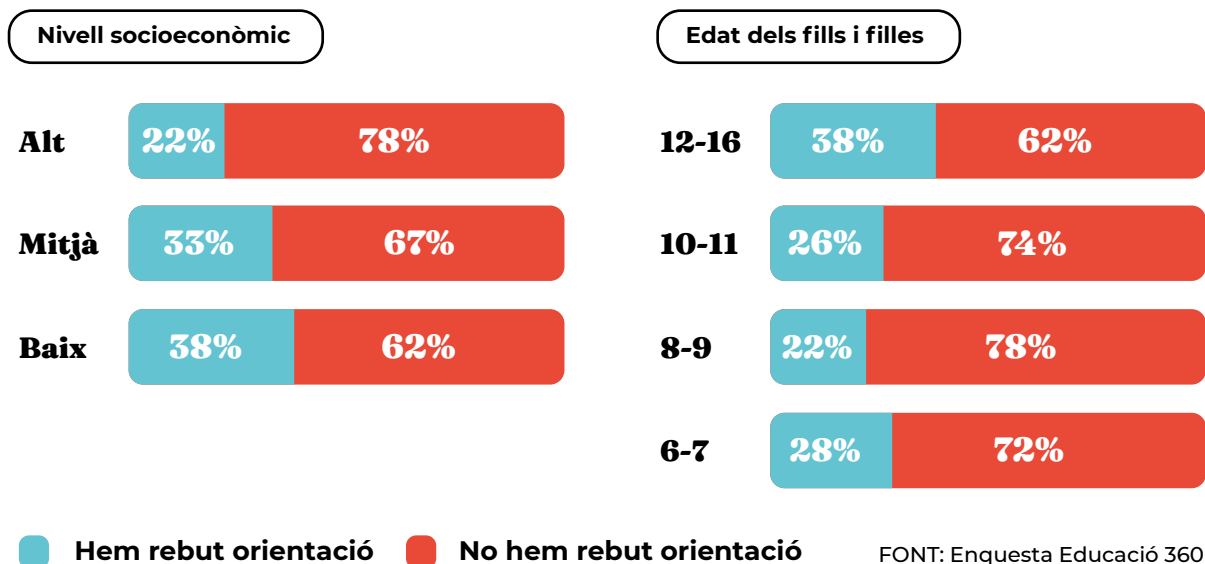
71%

Hem rebut orientació

No hem rebut cap orientació

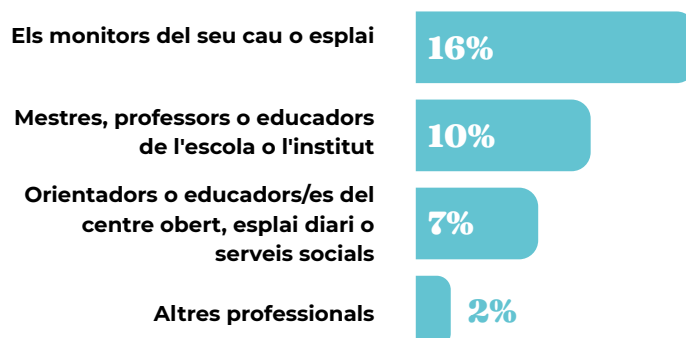
FONT: Enquesta Educació 360

14 Percentatge de famílies que afirmen haver rebut orientació, per nivell socioeconòmic i edats dels fills i filles:

FONT: Enquesta Educació 360

15 Percentatge de famílies que han rebut orientació, segons quin perfil de persona els ha orientat:

FONT: Enquesta Educació 360

Un terç de les famílies reconeix haver rebut alguna orientació per decidir quines eren les activitats d'estiu més adequades per als seus fills i filles. Els perfils que més n'han rebut són els de nivell socioeconòmic baix i els adolescents.

L'orientació té un paper clau justament en els col·lectius que tendeixen a accedir menys a les activitats d'estiu.

Entre els que n'han rebut, ha estat principalment per part dels monitors de la pròpia activitat d'estiu. Observem de nou, per tant, la importància informativa i orientadora de les pròpies entitats, per sobre d'altres agents educatius.

Però tinguem present que les entitats o equipaments, a diferència dels centres educatius, accedeixen només a determinats segments de famílies.

Els docents i altres educadors d'escoles i instituts tenen una importància menor com a orientadors envers les activitats d'estiu (10%).

Això identifica un repte important a millorar, tenint en compte que és el personal educador i docent d'escoles i instituts el que pot fer una tasca informativa i orientadora més universal, per l'obligatorietat d'escolarització entre els 6 i els 16 anys.

Motius i valoracions de les famílies

MOTIUS DE PARTICIPACIÓ

16 Puntuació de l'1 (poc important) al 5 (molt important) dels motius de les famílies per apuntar els seus fills al casal d'estiu:

Vaig pensar que el meu fill/a s'ho passaria bé		4,6
Vaig pensar que el meu fill/a es relacionaria amb altres nens/es		4,2
L'entitat que l'organitzava em donava confiança		4,2
Els horaris ens ajudaven a conciliar amb feina o altres obligacions		4,0
Transmetia valors com la responsabilitat i el respecte als altres i a l'entorn		3,9
Era a prop de casa		3,9
Vaig pensar que el meu fill/a podria aprendre coses noves		3,8
El meu fill/a m'ho va demanar		3,8
Hi participaven amics o coneguts del meu fill/a		3,8
Vaig pensar que el meu fill/a guanyaria autonomia		3,6
Era econòmic		3,0

FONT: Enquesta Educació 360

El motiu més puntuat per les famílies és el del gaudi de les activitats per part dels fills i filles. Passar-ho bé és una necessitat bàsica i una de les principals expectatives que les famílies dipositen en les activitats d'estiu. Està associat amb el benestar, l'adhesió i la confiança envers les activitats, aspectes essencials durant la infància i l'adolescència.

Fer extensibles aquests beneficis als infants i adolescents que no poden participar a les activitats d'estiu és una necessitat de primer ordre. I és un repte que només es podrà assolir ampliant les mesures d'equitat ja esmentades, com els ajuts i les beques d'estiu, l'acompanyament a famílies i els recursos d'inclusió.

MOTIUS DE NO PARTICIPACIÓ

17 Percentatge de famílies amb fills i filles que no han participat en cap activitat d'estiu, segons els motius que han argumentat, per nivell socioeconòmic familiar (resposta múltiple):

Motius	Nivell socioeconòmic		
	Baix	Mitjà	Alt
El meu fill/a no ha mostrat interès	41%	51%	43%
És massa car	50%	39%	23%
Prefereixo que el meu fill/a faci altres coses durant l'estiu	21%	19%	29%
Els amics i amigues del meu fill/a tampoc no hi van	18%	23%	24%
L'oferta no està adaptada a les necessitats educatives del meu fill/a	10%	8%	13%
Ens falta informació sobre aquestes activitats	2%	8%	5%
No es fan aquest tipus d'activitats a prop d'on vivim	2%	4%	6%
Ens hem quedat sense plaça	0%	3%	1%
Cap dels anteriors	17%	16%	16%

FONT: Enquesta Educació 360

En el segment de les famílies amb fills i filles que no van fer cap activitat d'educació en el lleure durant l'estiu (40%), destaquen la manca de motivació del fill o filla i el preu elevat de les activitats com els dos motius principals de no participació, en els nivells socioeconòmics mitjà i baix, no tant en l'alt, les famílies del qual tenen la possibilitat d'accedir a altres opcions.

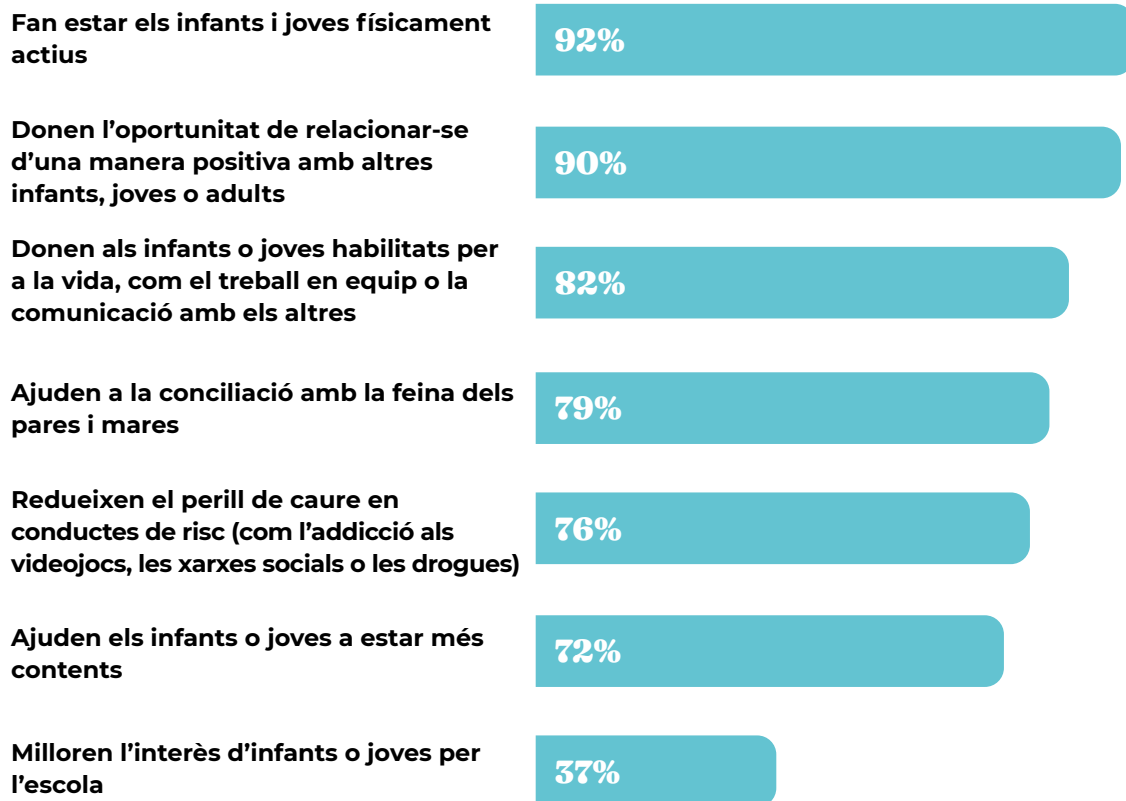
Cal notar que el preu torna a aparèixer com un dels obstacles d'accés per a les famílies de més baix nivell socioeconòmic. I que és un element que es pot millorar amb una política d'ajuts d'estiu més àmplia.

L'interès dels fills i filles per les activitats d'estiu és un factor important a tenir present en el treball d'orientació i prescripció de les activitats d'estiu que es duu a terme tant en els centres educatius com en els serveis socials.

BENEFICIS ATRIBUÏTS PER LES FAMÍLIES A LES ACTIVITATS D'ESTIU

18 Valoració sobre els beneficis que les activitats d'estiu aporten als infants i joves (resposta múltiple):

Percentatge de les famílies enquestades que estan d'acord i molt d'acord amb les següents afirmacions:

FONT: Enquesta Educació 360

Les dades reporten una validació molt generalitzada de les activitats d'estiu per part de les famílies. Els percentatges tan alts de suport (gairebé tots per sobre el 70%) als diferents tipus de beneficis atribuïts a les activitats d'estiu ens parlen d'una valoració molt positiva i d'una gran acceptació social d'aquestes activitats.

Els dos beneficis més valorats per les famílies són l'oportunitat de la pràctica d'activitat física i el desenvolupament de la dimensió relacional dels infants i adolescents. I el que té menys suport és l'oportunitat d'incrementar l'interès per l'escola.

Les famílies atorguen a l'educació en el lleure durant l'estiu un valor educatiu notable, més enllà de la seva correspondència amb l'àmbit escolar.

El consens social que existeix sobre els beneficis que aporten les activitats d'estiu és una bona base sobre la qual es pot bastir la construcció d'una política de garanties per a la universalització de les activitats d'estiu.

SUPORT DE LES FAMÍLIES A 7 MESURES POLÍTQUES QUE AFAVOREIXIN LA PARTICIPACIÓ EN ACTIVITATS D'ESTIU

19 Percentatge de famílies enquestades que estan d'acord i molt d'acord amb les següents mesures polítiques:

S'hauria d'ampliar l'oferta d'activitats gratuïtes d'estiu als barris i pobles

88%

S'hauria de difondre tota l'oferta d'activitats del municipi o barri en un mateix catàleg

84%

S'haurien d'augmentar els ajuts econòmics per a les famílies amb dificultats econòmiques

82%

S'hauria d'ampliar el nombre de places per a infants amb necessitats educatives especials

81%

S'hauria de fer més difusió a les famílies que no hi participen, sobre els beneficis de les activitats d'estiu

73%

S'hauria d'allargar la programació d'activitats durant l'agost i la primera setmana de setembre

73%

Els àpats dels casals haurien de ser gratuïts per a les famílies que no els poden pagar

72%

FONT: Enquesta Educació 360

Les respostes mostren una opinió clara i majoritària de les famílies a favor de mesures per universalitzar l'accés a les activitats d'estiu. Totes les mesures tenen el suport de més del 70% de les famílies. La mesura amb més suport és l'ampliació de l'oferta d'activitats gratuïtes (88%), la qual cosa coincideix amb el fet que el preu és el principal obstacle a la participació declarat per les famílies amb un nivell socioeconòmic baix. Altres mesures com la difusió centralitzada en un sol catàleg, els ajuts econòmics i l'ampliació del nombre de places per a infants amb necessitats educatives especials tenen també un alt suport, de més del 80%.

Les administracions públiques no poden ignorar la reclamació majoritària de les famílies de mesures per fer universal l'accés a activitats educatives d'estiu. Cal combinar mesures de naturalesa diversa (econòmiques, d'oferta, d'inclusió de necessitats especials, de difusió, de calendari...), totes elles amb un suport majoritari de les famílies.

5

Conclusions

Els resultats de l'enquesta a famílies sobre la participació d'infants i adolescents de 6 a 16 anys a les activitats d'estiu, a Catalunya, al 2022, indiquen molt clarament que la universalització de les activitats d'estiu és un esglaó imprescindible cap a una major igualtat educativa.

Creixement continu de la participació a activitats d'estiu

El creixement del 42% en cinc anys (tot i la pandèmia) de la participació a activitats d'estiu i la consolidació del model dels casals d'estiu, majoritàriament adreçat a la franja 3-12, i que es duu a terme tant en centres educatius com en equipaments municipals, indiquen que les activitats d'estiu compleixen funcions necessàries per a la societat actual, relacionades amb la conciliació familiar, l'educació i el benestar infantil i juvenil.

Desigualtats en l'accés a oportunitats educatives d'estiu

A l'estiu de 2022, 6 de cada 10 infants han participat a casals, colònies, campaments o altres modalitats d'activitat d'estiu com cursets intensius. I han accedit, en conseqüència, a una educació en el lleure basada en el gaudi del temps lliure i pensada, majoritàriament, per desenvolupar habilitats socioemocionals, de cooperació i convivència en grup, hàbits de cura i autonomia personal. Per contra, 4 de cada 10 infants s'han quedat sense activitats d'estiu i, per tant, sense aquest factor educatiu durant l'estiu.

Si les famílies de nivell socioeconòmic alt trien portar els seus fills i filles a fer activitats d'estiu d'una manera majoritària (72%), no ens podem conformar amb el fet que les famílies de nivell

socioeconòmic baix hi accedeixin en una proporció notablement menor (41%). La diferència de 31 punts percentuals és l'evidència més clara de les desigualtats en l'accés a les oportunitats educatives existents fora del sistema escolar. I situa l'accés a les activitats d'estiu com a palanca necessària que hem d'activar en la lluita contra les desigualtats educatives. Cal implementar, doncs, més mesures i actuacions polítiques orientades a minimitzar les barreres econòmiques, burocràtiques, informatives i culturals existents en l'accés igualitari a les activitats d'estiu.

Els ajuts econòmics i beques d'estiu, la informació i l'orientació a famílies duta a terme per referents propers i en els espais més universals, com l'escola o l'institut, esdevenen clars elements necessaris per aconseguir una major igualtat en el gaudi d'activitats d'estiu.

Com veiem, el preu de les activitats d'estiu és el principal motiu argumentat per les famílies de baix nivell socioeconòmic amb fills que no participen en activitats d'estiu. El 88% de les famílies enquestades estan d'acord o molt d'acord que s'hauria d'ampliar l'oferta d'activitats gratuïtes durant l'estiu. I el 81% estan d'acord o molt d'acord que s'haurien d'augmentar els ajuts econòmics a les famílies amb dificultats econòmiques.

Ampli reconeixement social de les activitats d'estiu

A més, les dades reflecteixen un ampli reconeixement de les activitats d'estiu per part de les famílies. Per exemple, el 82% de les famílies enquestades estan d'acord que les activitats d'estiu donen als infants i joves habilitats per a la vida, com el treball en equip o la comunicació amb els altres. Els motius de participació i els beneficis atribuïts ens parlen d'una elevada acceptació de les activitats d'estiu de lleure educatiu.

Política d'universalització del dret al lleure educatiu durant l'estiu

Per tot plegat, és moment d'assumir les activitats d'estiu com a servei públic i universal per garantir que tots els infants i adolescents obtinguin l'educació que necessiten durant els mesos de juliol i agost.

I, per tant, cal desenvolupar un marc d'acció política orientat a garantir plenament el dret al lleure educatiu durant l'estiu d'una

manera universal, inclusiva i lliure d'obstacles socioeconòmics, que desplegui mesures generals i doni suport a l'articulació local i comarcal per superar l'escenari de desigualtats actual.

La igualtat d'accés al lleure d'estiu ha de ser una prioritat de les administracions públiques, que han de basar les seves actuacions en cinc eixos fonamentals:

AMPLIAR I EQUILIBRAR L'OFERTA D'ACTIVITATS D'ESTIU

Ampliar l'oferta d'activitats d'estiu als territoris sense oferta o amb oferta insuficient i als centres educatius d'alta complexitat i allargar l'oferta al mes d'agost i inici de setembre per garantir espais lúdics, de socialització i aprenentatge al llarg de totes les vacances escolars.

ESTRUCTURAR I DOTAR LA CORESPONSABILITAT EN LES ACTUACIONS D'ESTIU

Promoure models de treball corresponsable suficientment dotats, validats i estructurats en tots els territoris per garantir la cobertura dels infants i joves en situació de risc de pobresa entre totes les activitats i actors, incloent-hi el sistema d'atenció a la infància en risc, durant l'estiu.

AUGMENTAR LES FACILITATS D'ACCÉS A LES ACTIVITATS D'ESTIU

Augmentar els fons públics destinats a beques d'estiu i garantir la gratuïtat dels serveis complementaris de les activitats d'estiu (àpats, acollida i transport) perquè no siguin un obstacle a la participació dels infants i joves en situació de pobresa.

SOSTENIR UN SISTEMA D'ACOMPANYAMENT I ORIENTACIÓ CAP A LES ACTIVITATS D'ESTIU

Potenciar la prescripció i l'acompanyament dels centres educatius i dels serveis socials a les famílies en situació de vulnerabilitat cap a les activitats d'estiu, eliminar les traves administratives i informatives d'accés, i programar activitats informatives, involucratives, de vinculació i pertinença comunitària.

AMPLIAR I ADEQUAR ELS MECANISMES PER GARANTIR LA QUALITAT DE LES ACTIVITATS D'ESTIU

Garantir la formació, les condicions i els equips necessaris per a una atenció socioeducativa que doni respostes adequades a les necessitats dels infants i famílies atesos, amb especial atenció a les situacions específiques de risc social durant l'estiu (violència domèstica, abús sexual, necessitats d'acompanyament específic en salut mental o altres).

Ampliar les garanties perquè tots els infants i adolescents puguin gaudir d'activitats d'estiu pot esdevenir un trampolí clau per impulsar la igualtat socioeducativa i el benestar infantil i juvenil.

Articulació de mesures municipals

Què poden fer els ens locals per ampliar el dret dels infants i adolescents a gaudir d'activitats d'estiu? Aquí trobareu una llista de mesures que els ajuntaments i altres administracions locals poden implementar per garantir l'equitat, la diversitat i la qualitat en la programació d'activitats d'estiu.

AMPLIAR L'OFERTA D'ACTIVITATS D'ESTIU

- Garantir una oferta d'activitats d'estiu equilibrada i de qualitat a tots els barris del municipi, especialment en aquells amb menys teixit social i/o en els centres d'alta i màxima complexitat.
- Crear un únic catàleg local que agrupi l'oferta d'activitats d'estiu de totes les àrees municipals (esports, cultura, educació, infància, joventut, etc.) i de totes les entitats i empreses i tots els proveïdors del municipi i que posi l'accent en els beneficis educatius de les activitats de lleure del municipi. L'oferta local hauria de respondre a les necessitats educatives de totes les edats i afavorir que petits i grans gaudeixin d'experiències que fomentin el seu autoconeixement i desenvolupament personal.
- Establir uns criteris de qualitat, equitat, equilibri i inclusió aplicables a tot el catàleg d'estiu, de manera que les activitats siguin espais inclusius, no segregadors, accessibles, confortables i segurs.

PROMOURE LA CORESPONSABILITAT DELS AGENTS EDUCATIUS

- Implicar els centres educatius en l'oferta de casals d'estiu abans de la presentació oficial de les activitats i explicar-los les línies generals del programa de casals d'estiu perquè les coneguin i puguin informar-ne les famílies, i també per demanar-los que hi participin. Fer saber quines activitats es duran a terme i en quins equipaments.
- Donar suport i coordinar l'atenció als col·lectius socialment més vulnerables, de manera col·laborativa amb les entitats socioeducatives de treball comunitari durant l'estiu.

FACILITAR L'ACCÉS DELS PERFILS DESAFAVORITS A LES ACTIVITATS

- Crear beques i ajuts d'estiu per garantir que tots els infants i adolescents d'entre 6 i 16 anys en situació de pobresa participin un mínim de dues setmanes en casals d'estiu.
- Fer accessibles els ajuts i tràmits: la informació sobre qui els pot sol·licitar i quins procediments cal seguir ha de ser fàcil d'obtenir i d'entendre més enllà de les barreres lingüístiques i digitals.
- Organitzar un sistema d'ajuts amb atorgament directe a les famílies amb seguiment dels serveis socials o amb beca menjador.
- Oferir serveis complementaris (menjador, acollida, etc.) de baix cost o gratuïts que cobreixin les necessitats dels infants, adolescents i joves participants de les famílies que no puguin fer front a la despesa.
- Reservar el 30% de les places dels casals d'estiu (de titularitat municipal o finançades amb fons públics) per a participants amb perfils vulnerables, i omplir aquestes places amb les derivacions dels centres educatius i dels serveis socials.

PROMOURE L'ACOMPANYAMENT I L'ORIENTACIÓ A LES FAMÍLIES

- Promoure i estructurar la prescripció educativa i l'acompanyament a les famílies per garantir la participació d'infants i joves vulnerables i poc presents a les activitats d'estiu.
- Oferir espais informatius i d'acompanyament personalitzat a les famílies de perfils vulnerables i amb menys participació en les activitats educatives d'estiu per tal de comunicar els beneficis de les activitats, combatre prejudicis i resoldre dubtes, oferir suport en la inscripció i la sol·licitud d'ajuts, orientar en la tria de les activitats, informar dels aspectes pràctics més rellevants, etc.
- Crear la figura del dinamitzador municipal 360 incorporat als centres educatius o els equipaments municipals per orientar i acompanyar joves, adolescents i famílies en el procés de tria, inscripció i seguiment de les activitats d'estiu.

6

Documents de suport

Consulteu aquests recursos pràctics per construir un programa d'estiu equitatiu, educatiu i connectat als municipis, i per garantir el dret dels infants i adolescents a gaudir d'activitats d'estiu.

Municipis 360, municipis d'oportunitats. 28 mesures per a una legislatura d'educació a temps complet (2023-2027), 2022.

Agenda de política local que identifica i ordena 28 mesures concretes, realistes i efectives que qualsevol ajuntament pot implementar per reduir les desigualtats educatives fora de l'escola.

L'Estiu Enriquit en 11 passos, 2022.

Auto-test per identificar el vostre punt de partida abans de començar un nou cicle de planificació o d'ampliació de la política de lleure educatiu i inclusiu durant l'estiu.

Experiències inspiradores d'Estiu Enriquit, 2021.

Recull d'experiències d'altres municipis que ja tenen estratègies en marxa i mesures que funcionen per configurar un estiu enriquit amb una mirada d'Educació 360.

Avancem cap a un Estiu Enriquit, 2021.

Guia per dissenyar o ampliar el programa o política d'estiu enriquit. I comprovar quines estratègies polítiques cal tenir en compte per ampliar les oportunitats educatives dels infants i adolescents durant l'estiu.

El finançament dels casals d'estiu, municipi a municipi, 2022.

Dades que ajuden a dimensionar el volum d'infants i adolescents en situació de pobresa de cada municipi o comarca i que necessiten beques i ajuts per poder accedir a les activitats d'estiu.

Les 7 claus per difondre amb èxit les activitats d'estiu, 2023.

Guia pràctica per planificar com comunicar l'oferta d'estiu a les famílies i als infants i joves, especialment als que encara no en són participants habituals.

Els casals d'estiu, una oportunitat 360, 2022.

Guia per implementar pas a pas un servei municipal de casals d'estiu enriquidors, igualitaris i inclusius, de descoberta, socialització i desenvolupament de competències per a la vida.

Com millorar la qualitat de les activitats del fora escola, 2021.

Autovalueu quins punts forts i punts febles té el programa d'estiu en les cinc dimensions de la qualitat de les activitats: educació, accés, recursos, clima i comunitat.

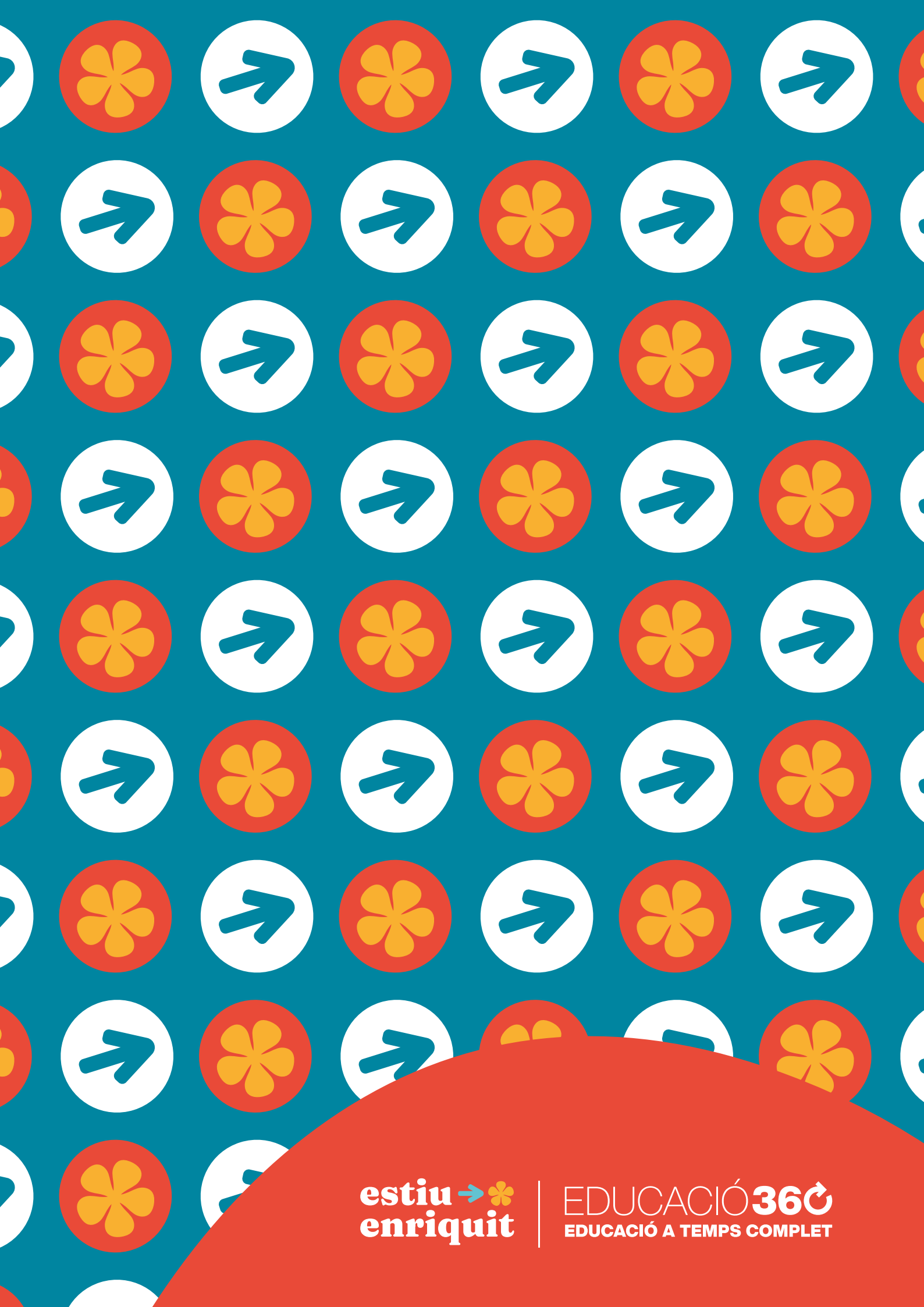

Trobareu aquests recursos a:

estiuenriquit.educacio360.cat

estiu → *
enriquit

EDUCACIÓ 360°
EDUCACIÓ A TEMPS COMPLET